

Dopady vojny na slovenské agropotravinárstvo

Neutíchajúci vojnový konflikt na Ukrajine drží v napätí aj slovenských poľnohospodárov a potravinárov. Trhy na situáciu reagujú skokovitým zdražovaním, účastníci potravinového reťazca taktizujú a Európa sa pripravuje na to, ako zabezpečiť potravinovú bezpečnosť a plynulú výrobu potravín. Firmy zamestnávajú Ukrajincov a pomáhajú im aj s ubytovaním.

Využitie úhoru?

V kontexte vojny na Ukrajine sa jarné práce na poliach javia ako obzvlášť kľúčové. Európska organizácia COPA COGECA žiada, aby sa v roku 2022 obrábala všetka dostupná pôda, a teda aj pôda povinne ležiaca ľadom, a tak by sa kompenzovalo zablokovanie ruskej a ukrajinskej produkcie. Je potrebné urobiť všetko pre to, aby sa predišlo narušeniam dodávateľských reťazcov, čo nevyhnutne povedie k nedostatku potravín v konkrétnych regiónoch sveta. Ide o základnú otázku potravinovej sebestačnosti a demokratickej stability. Uvoľnenie súčasných európskych poľnohospodárskych pravidiel by rozviazalo ruky potenciálu európskeho poľnohospodárstva. Ako jedna z hlavných agrárnych tém je táto problematika aj v Nemecku, kde pre tento účel plánujú poskytnúť 1 mil. ha pôdy.

Tieto plochy je možné využiť na produkciu poľnohospodárskych plodín. Všetky plodiny však potrebujú vstupy v podobe hnojív a prípravkov na ochranu rastlín. Priemyselné hnojivá sú finančne nákladné, hospodárskych hnojív môže byť nedostatok z dôvodu poddimenzovanej živočíšnej výroby, čo je príklad Slovenska. Výhodou využitia úhorovanej pôdy a trvalých trávnych porastov je nahromadenie organickej hmoty v tejto pôde a teda aj značná náhrada hnojív v prvých rokoch a najmä v prvom roku rozorania týchto porastov. Limitom je disponibilné množstvo osív, použitej techniky. Vhodným je aj vyžitie minimalizačných, vrátane bezorbových technológií.

Pripravuje sa rokovanie V4 v Bratislave

Na prelome marca a apríla organizuje Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora v Bratislave stretnutie agropotravinárskych samospráv krajín V4 s prizvaním aj krajín z regiónu „troch morí“. Na programe rokovania je okrem iného aj revízia Spoločnej poľnohospodárskej politiky práve pod vplyvom turbulentných udalostí vojny na Ukrajine. Postoj vyšehradského regiónu a ďalších európskych krajín v súvislosti s vojnou na Ukrajine napovie, aké scenáre aj ohľadom tohtoročnej úrody a prípadných zmien v osevných plánoch pripravujú štáty naprieč Európou.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora nerobila prieskum medzi svojimi členmi, či chcú pre vojnu na Ukrajine meniť osevné plány. Tých, ktorí sme v tejto súvislosti v polovici marca obvolali, na osevných postupoch nič meniť nebudú.

Takýto postoj majú napríklad aj poľnohospodári z Liptova alebo severovýchodu Slovenska: *„V PD Ludrová budeme teraz na jar siať len kukuricu na siláž a zemiaky. Osevný plán tak aktuálne nebudeme meniť. Možno na jeseň, keď sa situácia nejakým spôsobom vyvinie, budeme veci meniť, ale momentálne nič prehodnocovať neplánujeme“*, hovorí predseda PD Ludrová a zároveň podpredseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Miroslav Štefček.

„Nemenili sme osevný postup a pokračujeme v tom, čo sme si určili. Ceny komodít sa dostali na historické maximá a je ťažké predvídať, čo bude o pár mesiacov“, dodáva predseda Rolníckej spoločnosti Kyjov Milan Semančík.

Hnojivá

V súčasnosti ovplyvňuje vojna na Ukrajine poľnohospodárov a potravinárov najmä cenami skokovito zvýšených vstupov do rastlinnej a živočíšnej výroby s následným prejavom sa aj v potravinárskom priemysle. Ide aj o nárast cien priemyselných hnojív. *„Cena močoviny napríklad rastie každým dňom a rovnako aj plynu, ktorý využívame na dennej báze. Práve tieto faktory už teraz ovplyvňujú aj naše poľnohospodárske družstvo. Poľnohospodári v našom regióne sa pokúšajú nakúpiť dostatok priemyselných hnojív, pretože majú obavy, aby ich bolo dostatok aj o pár mesiacov“*, dodáva Miroslav Štefček.

Podniky, ktoré pracujú v ekologickom poľnohospodárstve, majú zdanlivo malú výhodu v tom, že nevyužívajú hnojivá. Ostatné vplyvy sa však rovnako dotýkajú aj ich.

Sekundárne dopady vojenského konfliktu pocíti teda slovenský agropotravinársky sektor v podobe globálneho nárastu cien poľnohospodárskych komodít (Rusko a Ukrajina sú svetovými zásobárňami pšenice, kukurice, a i.), cien hnojív (Rusko vyprodukuje 13% svetovej produkcie hnojív – zvlášť fosfátových a dusíkatých), ako aj v dôsledku závislosti SR a EÚ od Ukrajiny a Ruska v dodávkach plynu.

Jednými z najväčších dodávateľov minerálnych hnojív sú Rusko a Bielorusko. Obe krajiny nedávno upozornili, že ak budú západné krajiny stále robiť problémy s financovaním a logistikou dodávania ich výrobkov, ceny hnojív narastú a to ovplyvní finálny produkt – potraviny.

Pre slovenský trh je veľkým importérom hnojív okrem Ruskej federácie aj Poľsko a Maďarsko. Niektoré druhy hnojív – najmä močovina a fosforečné hnojivá – sa dovážajú priamo z Ruskej federácie. Pri dlhšie trvajúcej vojne a pri zakladaní novej úrody - pre rok 2023 - môže vzniknúť problém a budú sa musieť hľadať náhrady hlavne vo fosforečných hnojivách. Je možné, že náhradným importérom by sa mohlo stať Maroko. Jeden zo slovenských výrobcov hnojív však ubezpečuje, že pre túto sezónu je výroba a dodávka materiálu zabezpečená. Tohtoročná sezóna z pohľadu hnojenia a množstva hnojív by mala byť teda bezproblémová.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora zatiaľ nemá od svojich členov signál, že by bol na trhu nedostatok hnojív.

Poskytovanie ubytovania sprevádzajú aj problémy

Vojna u nášho východného suseda postupne spoločnosti otvára oči a ukazuje, akým kľúčovým hráčom je v čase krízy podnikateľský sektor, samosprávy či vyššie územné celky. Potvrdzujú to aj skúsenosti niektorých poľnohospodárov a potravinárov, ktorí už zamestnali alebo poskytli ubytovanie prichádzajúcim Ukrajincom, prevažne ukrajinským ženám a deťom.

„Základným problémom je fakt, že pomocná ruka od štátu nie je efektívna. Štát v prevažnej miere supľujú dobrovoľníci na hraniciach, charita, podnikateľský sektor, samospráva. Pokiaľ by dobrovoľníci odišli, celý systém pomoci by sa zrútil“, upozorňuje Miroslav Maxon z firmy CEDOS, s.r.o. Trenčín – Nozdrkovce. V prvej vlne pomoci poskytli v tamojšom podniku ubytovanie pre 26 Ukrajincov /najmä matky s malými deťmi/. V druhej polovici marca očakávajú príchod ďalších utečencov, ktorým budú tiež pomáhať. Ukrajincom neposkytnú len strechu nad hlavou a stravu, ale aj servis zdanlivo bežných vecí, ktoré súvisia s dopravou v regióne, začlenením do škôl, vybavovaním práce.

„Veľkým problémom bolo vybavenie lekárskej pediatrickej prehliadky ukrajinských detí pred ich nástupom do škôl. Niektorí pediatri sú preťažení a mali sme reálne starosti zohnať k deťom lekára, ktorý by ich vedel vyšetriť. Nakoniec sme objednali autobus a odviezli deti na vyšetrenie 20 kilometrov od Trenčína, pretože v meste sme nepochodili. Bez vstupnej prehliadky u lekára by však deti do škôl nezobrali, čo je zase pochopiteľné. Nerozumieme však, prečo sa v prípade vyťaženia pediatrov nemôžu aspoň dočasne využiť napríklad vojenský lekári? Za absurdné však považujem, že ani Ministerstvo financií SR a ani Národná banka Slovenska zatiaľ nevedia nájsť mechanizmus na to, aby si Ukrajinci aspoň na pár miestach Slovenska vedeli vymeniť peniaze. Aj keby sa to malo urobiť na úkor aktív štátu, je to nevyhnutá pomoc, tí ľudia sú stratení“, naznačil možnosti riešenia Miroslav Maxon.

Individuálne aj koordinovane

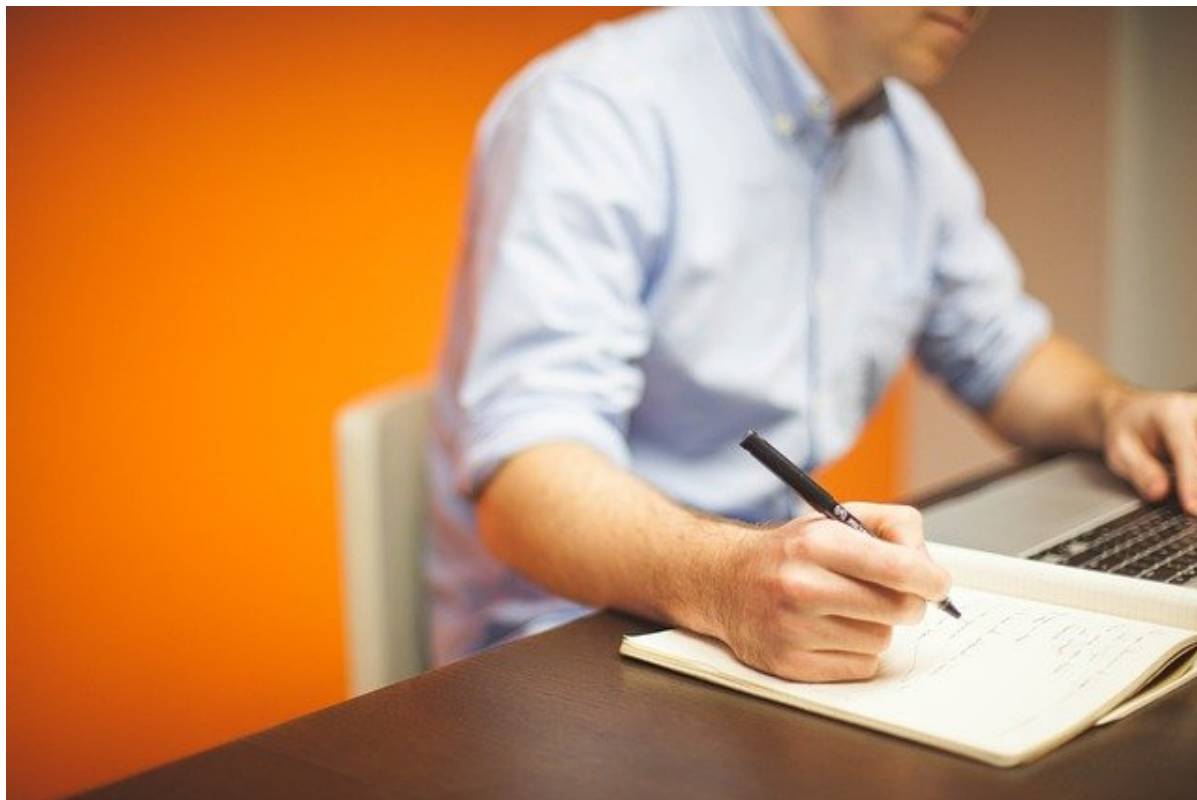
Polnohospodári a potravinári sa do pomoci pre Ukrajinu zapájajú individuálne. Napríklad Katolícka univerzita v Ružomberku vytvorila centrum, kde sa sústreďujú rôzne zbierky, kam prispievajú aj poľnohospodári či už finančne, potravinami alebo aj hygienickými pomôckami, ktoré sú momentálne na Ukrajine tiež veľmi žiadané. Úrad Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory zase koordinuje ponuku práce a sprostredkováva kontakty na členov SPPK, ktorí prejavili záujem zamestnať Ukrajincov.

Okolo tridsiatky pracovných príležitostí pre Ukrajincov vedia ponúknuť aj liptovskí pekári. Urgentne potrebujú obsadiť najmä pozíciu vodiča, čo však bude problematické, keďže Ukrajinci musia bojovať vo vlasti a na Slovensko prichádzajú v prevažnej väčšine ženy s deťmi. Pre ženy však môže byť vhodná pracovná pozícia pekárky, cukrárky, predavačky či expedientky.

„Dlhodobo si budujeme svoje vlastné ubytovacie kapacity, vlastné apartmánové domy, ktoré ponúkame aj pre matky s deťmi. Zamestnať ich vieme v našich pekárskych a cukrárskych prevádzkach, ktoré máme v Liptovskom Mikuláši, Liptovskom Hrádku, Ružomberku, Poprade, Kežmarku v Svite“, hovorí riaditeľ Liptovských pekární a cukrární VČELA-Lipek v Liptovskom Mikuláši Slavomír Moravčík.

Vojna vplýva aj na vyhlásené výzvy

Ďalší neželaný efekt vojny je v podobe zvýšenia rozpočtov projektov, ktoré si už začali poľnohospodári a potravinári pripravovať, keďže Ministerstvo pôdohospodárstva a potravinárstva SR ešte pred vypuknutím vojny vyhlásilo dlhoočakávané investičné výzvy na rozvoj poľnohospodárstva a potravinárstva. Napríklad jeden nemenovaný podnik si vypracoval ešte pred inváziou ruských vojsk projekt na rekonštrukciu dojárne za 500tisíc eur. Po vypuknutí konfliktu a skokovitom zdražení cien prepočítali projekt dojárne už na 800tisíc eur. Zmení sa tak pomer vlastných investícií a financovania poskytnutého prostredníctvom vyhlásených výziev.

O vplyve vojny rokovali aj potravinári

Vplyv vojny dopodrobna v prvej polovici marca rozoberali aj potravinári, ktorí sú združení v Únii potravinárov Slovenska. Nie je jediný sektor výroby potravín a spracovania agrárnych komodít, ktorý by nehlásil negatívne dopady na vývoj cien pre vojnu na Ukrajine. Niektoré sektory kladú mimoriadny dôraz aj na množstvo suroviny potrebné pre následnú výrobu potravín. Otázkou ostáva, ako sa do budúcnosti postaví k celej situácii štát a nakoľko sa poučí z roky trvajúceho vývoja a súčasného stavu chlebové odvetvia. Mať stabilné poľnohospodárstvo a potravinárstvo, ktoré sa vie odstrihnúť zo závislosti od cudzích potravín, už nie je len lacná fráza.